

INCLUZIUNEA DIGITALĂ A BIBLIOTECARILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNT: FORME ȘI METODE MODERNE

Mihaela STAVER,
Biblioteca Științifică a Universității
de Stat „Alec Russo”, Bălți

Rezumat: *Articolul reflectă dezvoltarea competențelor, abilităților și deprinderilor de a utiliza tehnologiile informaționale și comunicaționale a bibliotecarilor din învățământ. Sunt reliefate rezultatele studiilor privind identificarea și implementarea diverselor instrumente, platforme, forme și metode moderne de incluziune digitală a bibliotecarilor și utilizatorilor.*

Cuvinte-cheie: *incluziune digitală, bibliotecă de învățământ, competență digitală, metode moderne, formare profesională continuă.*

Abstract: *The article reflects the process of skills and practical abilities development of librarians in Higher Education institutions, in order to use modern information and communication technologies. The studies result highlights identification and implementation of various modern tools, platforms, methods and forms of digital inclusion of library staff and users.*

Keywords: *digital inclusion, university libraries, digital competence, modern methods, continuing professional education.*

În era informațională bibliotecile se afirmă tot mai mult în calitate de actori importanți privind incluziunea digitală.

Prioritățile anului 2021 și situația generată de pandemie au avut un impact decisiv asupra incluziunii digitale a bibliotecarilor din învățământ. În aceste condiții pentru asigurarea accesului la cunoștințe, bibliotecarii trebuie să posede anumite competențe digitale pe care le pot obține de sine stătător, însă o mai mare eficiență le au instruirile organizate privind formarea profesională continuă.

Incluziunea digitală a bibliotecarului înseamnă:

- informarea și gestionarea informației;
- comunicarea digitală;

- crearea și utilizarea de conținuturi digitale;
- siguranța în utilizarea echipamentelor digitale;
- rezolvarea problemelor privind accesarea resurselor informaționale;
- cunoașterea și respectarea normelor etice și legale în spațiul digital și altele.

Incluziunea digitală implică utilizarea cu încredere, critică și responsabilă a tehnologiilor digitale, precum și aplicarea lor în procesul de instruire, la locul de muncă. Competența digitală include patru tipuri de subcompetențe esențiale:

- asamblarea cunoștințelor (knowledge assembly);
- căutarea informației în Internet (Internet searching);

- navigarea hipertextuală (hypertextual navigation);

- evaluarea conținutului.

A fi inclus digital în lumea de astăzi înseamnă nu doar deținerea abilităților și deprinderilor de a accesa și utiliza tehnologiile informaționale și comunicaționale, ci și cunoștințe, dexterități și atitudini adecvate integrării acestora în servicii și produse de bibliotecă, transferul acestora către utilizatori.

Incluziunea digitală reunește accesul la internet, tehnologiile informaționale și alfabetizarea digitală promovând succesul persoanelor care încearcă să navigheze și să participe în domeniul digital. Incluziunea digitală urmărește trei aspecte largi: accesul, adoptarea și aplicația.

Pentru a atinge aceste obiective, bibliotecile promovează incluziunea digitală în patru moduri semnificative, oferind:

- acces gratuit la tehnologiile de acces public (hardware, software, conexiune la internet) în comunitățile lor;

- acces la o serie de conținuturi digitale;

- servicii de alfabetizare digitală care îi ajută pe utilizatori să navigheze, să înțeleagă, să evalueze și să creeze conținuturi digitale folosind o gamă largă de tehnologii ale informației;

- programe și servicii în jurul unor domenii cheie ale comunității, cum ar fi învățarea și cercetarea online.

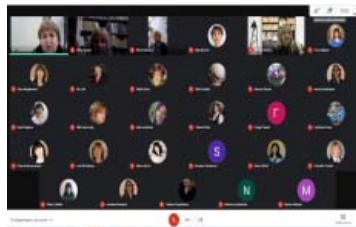
Cea mai importantă resursă a societății o reprezintă potențialul uman. După cum afirma Galileo Galilei: „Nu poți învăța pe nimeni nimic, dar îl poți ajuta pe fiecare, să descopere în sine aceea ce trebuie să învețe”.

Prin formarea profesională continuă se urmărește dezvoltarea unor capacități noi, îmbunătățirea capacităților existente, acumularea de cunoștințe profesionale suplimentare formării de bază.

Pentru a face față provocărilor lumii contemporane bibliotecarii trebuie să învețe continuu în mod adecvat, rapid și eficient, inovativ, valorificându-și la maximum potențialul de care dispun.

„Strategia de dezvoltare a Bibliotecii Științifice USARB 2017-2022” http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/strategie_2017-2022.pdf include provocări

privind formarea profesională continuă și recalificarea personalului, diversificarea formelor și metodelor de instruire a personalului de specialitate, diversificarea serviciilor informaționale, dezvoltarea vertiginoasă a societății informaționale, globalizarea și integrarea informațională.

Pandemia COVID-ului a transferat instruirile profesionale în formatul online, bibliotecarii având posibilitatea să participe la mai multe ateliere, traininguri organizate la nivel național și internațional, inclusiv de Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM:

- „Servicii de referințe: definiții, organizare, conținut, evidență” - atelier;

- „Servicii de împrumut de documente: definiții, standardizare, conținut” - training;

- „Utilizarea Licențelor Creative Commons: cerințe, avantaje” – training on-line;

- „Statistica și evaluarea activității de bibliotecă” - seminar;

- „Bibliotecarul – formator al competențelor de lectură critică” – training online;

- „Marketingul lecturii” - seminar;

Internaționale:

- „Wikidata/Wikidata, organizat de Eifl” - atelier virtual, Vilnius, Lithuania;

- „Oportunitățile de lucru cu Sistemul electronic bibliotecar și Discovery, servicii noi pentru educație și cercetare la distanță” - webinar, Moscova;

- Seminar „Măsurarea impactului accesului deschis asupra colecțiilor instituției”, webinar, SUA;

- „The Importance of Digital Archives in 2020”, webinar, Berlin, Germania;

- „How libraries can use free CORE content discovery tools”, REM, webinar on-line.

Conform Politicii de formare profesională, BȘ USARB a elaborat un model sistemic de instruire, optând pentru *face to face* și on-line stabilind un set de etape și com-

ponente. Datorită lor bibliotecarul dobândește competențe și comportamente necesare în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Incluziunea digitală se produce mai ușor prin diverse canale informaționale, crearea platformelor profesionale de comunicare și utilizarea tehnologiilor web: pagina web, blogul profesional.

Lunar bibliotecarii universitari bălțeni propun pentru lectură în pagina blogului profesional (<https://bsusarbprofesional.blogspot.com>) articole pe care le consideră că merită a fi recomandate colegilor în mod deosebit. Proiectul explorează dezvoltarea cunoștințelor prin pasiunea pentru lectura profesională. Pagina *Reviste* <https://bsusarbprofesional.blogspot.com/p/reviste.html> oferă linkuri către revistele de specialitate on-line, astfel, se produce informarea virtuală a bibliotecarilor despre apariția resurselor noi în domeniu.

Incluziunea digitală a bibliotecarilor universitari bălțeni se desfășoară prin organizarea mai multor traininguri pe diverse subiecte. IFLA recomandă, în acest sens, până la 10 % din timpul de muncă pentru participarea la instruire, workshopuri, învățare la locul de muncă.

Programul de formare profesională continuă conține, conform Programului anual, circa 30 de activități de instruire pe diverse subiecte pentru bibliotecarii universitari, cât și din instituțiile din învățământul general, profesional tehnic postsecundar din zona de Nord (15 raioane și mun.Bălți).

Obiectivele principale sunt orientate spre extinderea culturii digitale, dezvoltarea noilor competențe în TIC, aplicarea instrumentelor de comunicare online, asimilarea de noțiuni și instrumente noi: tehnici de verificare a imaginilor, identitatea virtuală a bibliotecii Științifice USARB, tehnici de organizare a colecțiilor, aplicarea mixului de marketing.

Evaluarea activităților de Formare Profesională Continuă are loc prin completarea unui formular de feedback (<http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/despre-noi/formare-profesionala>) localizat în pagina web a Bibliotecii.

Annual se desfășoară Școala de vară pentru bibliotecari, inițiată în anul 2017 în BȘ USARB.

În anul 2021, conform unui program prestabilit din timp, Școala de Vară (<http://libruniv.usarb.md/images/pdf/formare-profesionala/scoala-de-vara-2021.pdf>) a avut loc pentru prima dată online, timp de 6 zile, prin intermediul aplicației Google Meet. Școala de Vară este dedicată schimbului de experiențe, de idei și informații. Prin intermediul noilor tehnologii, atât de necesare în vremurile pe care le trăim, bibliotecarii au învățat împreună cum să dezvolte strategii de creare a unor servicii noi și inovative de bibliotecă: aplicațiile Zoom și Google Meet, cum să elaboreze materiale în aplicația Canva, etc. Au fost cercetate mai multe instrumente și create video tutoriale în aplicația Loom și spoturi video, care se regăsesc în rubrica Media (<http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/media-bsusarb>) de pe site-ul Bibliotecii Științifice USARB:

- Serviciul „Întrebă bibliotecarul”
- Repozitoriul Instituțional ORA USARB

- Repozitoriul European ZENODO
- Baza de date CEEOL
- Catalogul electronic LibUniv
- Catalog LibUniv

Feedback-ul formării (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfTTPQyhEsoJlk0bXEB87Xt5RXhpqzSQ7jTm4FVm4c5Vx1P0A/viewform>) a fost posibil prin realizarea sondajului în care au fost evaluate utilitatea, prezentarea, prestația formatorului, timp acordat.

Impactul formării profesionale în cadrul Școlii de Vară:

- Bibliotecarii și-au aprofundat și consolidat competențele digitale fiind implicați în studierea și aplicarea produselor informaționale;
- Cunoștințele și abilitățile asimilate sunt și vor fi implementate în activitatea profesională;
- Generarea noilor produse și îmbunătățirea ofertei educaționale la distanță;
- Utilizarea tehnologiilor moderne în serviciile și procesele infodocumentare, inclusiv promovarea Cursului de Cultură a Informației.

Bibliotecarii – asistenți universitari au cercetat și implementat diverse suporturi metodologice ce permit învățarea și verificarea cunoștințelor în cadrul orelor de curs, de ex: Kahoot, Mentimeter, Hypersay.

În anul 2021 cursul *Bazele Culturii Informației*, 4 module, a fost promovat prin intermediul aplicației Google Meet, conform orarului stabilit la toate facultățile, fiind instruiți circa 900 de studenți.

Incluziunea digitală a bibliotecarilor din învățământ are loc și prin indexarea lucrărilor în Biblioteca digitală, Repozitoriului Instituțional ORA USARB, platforme deschise. Inregistrarea

Repozitoriului în motorul de căutare BASE, unul dintre cele mai voluminoase motoare de căutare din lume, în special pentru resursele web academice a crescut mult vizibilitatea produsului științific USARB la nivel internațional. Astfel bibliotecarii au contribuit la plasarea USARB pe locul 4 în topul celor mai bune universități din Republica Moldova (raportul Webometrics, ianuarie 2021), iar Repozitoriul Instituțional ORA USARB - pe locul 3 la nivel de țară în prestigiosul clasament Ranking web of Repositories by Google Scholar (Mai 2021).

Tema incluziunii digitale a bibliotecarilor din învățământ a fost extinsă în cadrul întrunirilor profesionale on-line pentru bibliotecarii din învățământul preuniversitar din Nordul RM, organizate de BȘ USARB, Centrul Biblioteconomic Departamental de comun acord cu Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al RM, Organele Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului din 15 raioane de Nord și mun. Bălți. Formele și metodele implementate în serviciul metodologic sunt produse a potențialului creativ al bibliotecarilor, iar tematica întâlnirilor a fost axată pe dezvoltarea competențelor și abilităților de operare web, marketing bibliotecar, tehnologii Microsoft Office Excel, Word, PowerPoint, instrumentele Google meet, Zoom, Inteli-

gența Media ca componentă importantă a culturii generale.

Cunoștințele asimilate de către bibliotecari sunt deosebit de utile și importante în vederea diversificării și implementării unor

noi produse inovatoare și relevante pentru utilizatori.

Succesul vine doar acolo unde-i dorit și realizat de către oameni.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Incluziunea digitală a personalului de specialitate din biblioteci: competențe, învățare orientată [on-line]. [citată 13 iunie 2021]. Disponibil: https://zenodo.org/record/4636776#.YNv_l-gzaM8.
2. HARCONIȚA, Elena. Biblioteca universitară contemporană: spații reale și virtuale = Contemporary university library real and virtual spaces. In: Tradiție și inovare în cercetarea științifică. Materialele Colloquia professorum, ed. a 3-a, 12 oct. 2012, Bălți]. Bălți: Bibl. Șt., 2012, p. 128. ISBN 978-9975-931-89-2.
3. LEGE cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. [on-line]. [citată 11 iunie 2021]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371219>.
4. STRATAN, Elena. Formarea profesională continuă: diversitate și actualitate. In: Confluente Bibliologice. 2010, nr.1-4, pp.113-115. ISSN 1857-0232.
5. STRATEGIA de dezvoltare a Bibliotecii Științifice USARB 2017-2022 [on-line]. [citată 11 iunie 2021]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/images/pdf/strategii_politici/strategie_2017-2022.pdf.
6. ȚURCAN, Nelly. Competențele profesionale ale specialiștilor în informare și documentare și Procesul de la Bologna [on-line]. [citată 13 iunie 2021]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/39_42_Compententele%20profesionale%20ale%0specialistilor%20in%20informare%20si%20documentare.pdf.